

4-2026 Kartlegging av behov for uttesting av alternative omfyllingsmasser i VA-grøfter

Forslagsstiller

Norsk Vanns sekretariat, Drammen, Stavanger, Trondheim, Asker, Skien, Molde vann og avløp KF og Orkland kommune.

Målsetting for prosjektet

Prosjektets mål er å kartlegge behovet for videre undersøkelser og uttesting av alternative omfyllingsmasser i VA-grøfter og å konkretisere hvordan undersøkelser og uttesting bør organiseres og gjennomføres videre. Vi ønsker med dette prosjektet å etablere et kunnskapsgrunnlag som kan danne grunnlag for et eller flere (?) mer omfattende utviklings- og testprosjekter. Hovedmålet er å redusere klimagassutslipp fra massehåndtering i VA-prosjekter, uten at det går på bekostning av kvalitet, funksjonalitet eller levetid.

Bakgrunn

I Norge har ensgraderte pukkfraksjoner i lang tid vært standardmateriale til omfylling i VA-grøfter. Denne praksisen har imidlertid et relativt høyt karbonavtrykk. Utslippene er særlig knyttet til:

- Flere knusetrinn i produksjonen
- Transportavstander for frakt av pukk

Samtidig ser vi at ressursgrunnlaget for pukk er begrenset, og at det blir stadig viktigere å finne løsninger som reduserer miljøbelastningen i bygge- og anleggsprosjekter. Massehåndtering i VA-prosjekter representerer et betydelig klimafotavtrykk, og her ligger det store potensialer for forbedring på tvers av bransjen.

Bruk av alternative masser, for eksempel stedlige masser eller et større spenn av velgraderte pukkfraksjoner, kan være et viktig bidrag. Samtidig må kravene til kvalitet og funksjon opprettholdes. For å kunne ta kvalifiserte beslutninger om dette, trengs et forprosjekt som kartlegger hva som må undersøkes nærmere, hvilke masser/fraksjoner som er aktuelle, og hvilke testmetoder som kan være nødvendige, samt hvordan videre arbeid bør organiseres.

Innhold og gjennomføring

Prosjektet skal gjennomføres som et forprosjekt med følgende hovedelementer:

1. Kartlegging av dagens praksis og utfordringer*
 - a. Bygge videre på eksisterende kunnskap: mye er allerede kartlagt i NV rapport 261 – Omfyllingsmasser, men en kort oppsummering av dagens bruk av pukkfraksjoner i VA-grøfter bør inngå.
 - b. Identifisere klimabelastningen og de viktigste utslippskildene med dagens praksis.
2. Identifisering av alternative massetyper
 - a. Oversikt over mulige alternative masser (f.eks. stedlige masser, resirkulerte masser, velgradert pukk)
 - b. Vurdere tilgjengelighet, transportbehov og potensial for CO₂-reduksjon
3. Krav til kvalitet og funksjon
 - a. Sammenstilling av relevante krav (f.eks. bæreevne, drenering, frostbestandighet), og vurdering av om hvert enkelt av kravene bør gjelde «over alt», eller om det bør gjelde ulike krav for ulike grunnforhold, materialtyper osv.
 - b. Vurdere risiko og utfordringer ved bruk av alternative masser
4. Behov for videre undersøkelser og testing
 - a. Hva må dokumenteres før alternative masser kan tas i bruk i større skala
 - b. Forslag til pilotprosjekter eller laboratorietester

- c. Vurdere hvilke fagmiljøer og aktører som bør involveres i videre arbeid
- 5. Forslag til videre prosess
 - a. Utarbeide en anbefaling for hvordan et hovedprosjekt kan organiseres
 - b. Lage et design for neste fase, inkludert metode, tidsplan og samarbeidspartnere

Organisering/deltakere

Prosjektet styres av en styringsgruppe med fire/fem representanter fra Norsk Vanns medlemmer. Styringsgruppen vil følge prosjektet tett gjennom hele prosessen og bidra til framdrift og kvalitet. Den foreslår også deltakere til en referansegruppe, bestående av Norsk Vanns medlemmer supplert med ekstern kompetanse.

Norsk Vanns sekretariat vil ivareta prosjektadministrasjon, trykking, markedsføring og øvrig koordinering.

Kostnader/finansiering

Prosjektkostnader er anslått til kr 450 000 og skal i sin helhet finansieres av Norsk Vann prosjekt. Prosjektet har følgende budsjettposter:

<i>Kostnader</i>	
Faglig utredning og rapportering	300 000
Møter styrings-/referansegrupper	50 000
Trykking og formidling	25 000
Prosjektadministrasjon	75 000
Uforutsett	-
Totalt	450 000

<i>Finansiering</i>	
Norsk Vann prosjekt	450 000
Ekstern	
Totalt	450 000

Posten «Faglig utredning og rapportering» angir maks. ramme for utredningsarbeidet, herunder timekostnader, reisekostnader, møter og ev. biomkostninger.

Tidsplan

Ønsket oppstart mars 2026. Prosjektet forventes slutført innen ett år etter oppstart.

Rapportering

Rapport i elektronisk format. Videre skal følgende inngå i prosjektet:

- Rådgiver skal også holde et webinar hvor prosjektresultatene presenteres. Webinaret vil bli tatt opp og være åpent tilgjengelig i etterkant på Norsk Vann sine hjemmesider. I tillegg skal det lages en PowerPoint-presentasjon eller videosnutt for bruk på norsk vann.no og til intern bruk i kommuner og andre organisasjoner.
- Rådgiver skal også holde en presentasjon på Norsk Vanns fagtreff, hvor prosjektresultatene presenteres.

Markedsføring

Prosjektet og tilhørende rapport vil bli presentert på Norsk Vanns fagtreff mm.

Kjetil Flugund, Norsk Vann, 23,09,25.

Prioriteringskriterier

Kriterier	
1) Er prosjektet i samsvar med strategiplanen?	Ja, Norsk Vann skal tilby medlemmene relevant og oppdatert kompetanse
2) Er prosjektet innenfor en av følgende prosjektkategorier: a) tekniske veiledninger/rapporter, b) forvaltningsveiledninger/-rapporter eller c) strategiske prosjekter/utredningsprosjekter	Ja (a))
3) Er prosjektet egnet til å løse utfordringer for ulike medlemskategorier?	Ja
4) Fører prosjektet til utvikling av nye veiledninger/verktøy?	Ja
5) Er prosjektet tilstrekkelig stort til å gi et tilfredsstillende resultat?	Ja
6) Er det sannsynlig med økonomiske bidrag fra eksterne miljøer til prosjektet?	Nei
7) Er det sannsynlig at bevilgningen vil være utløsende for eksterne FoUI-prosjekter og -midler?	Nei

Direktørens forslag til prioritering for 2026:

Gjennomføres i 2026. Transport og håndtering av omfyllingsmasser er en viktig faktor i klimaregnskapene for ledningsnettprosjektene. Utvikling av kunnskap om muligheter for bruk av lokale/stedlige masser uten å redusere kvaliteten og funksjon, er nødvendig. Prosjektet vil gi en oppsummering og oversikt over kunnskapsgrunnlaget for videre utvikling og prosjekter.

Innspill i høringsrunden

Samfunnskomiteén:

Samfunnskomiteen mener dette er et godt prosjekt som kan gi store innsparinger for bransjen. Det er nyttig med mer kunnskap. Komiteen er enig med direktørens anbefaling om å gjennomføre prosjektet i 2026

Avløpskomiteén:

Støtter direktørens forslag til prioritering.

Vannkomiteén:

Vannkomiteen støtter direktørens anbefaling. Bruk av alternative masser er kostnadsbesparende og gunstig for klima, men det er et behov for bedre kunnskapsgrunnlag for å redusere risiko for feil.

Andre innspill

Direktørens innstilling til styret:

Gjennomføres i 2026.